

БІОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИК – НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРІОРИТЕТ

Є ряд видань, необхідність в яких диктується розвитком науки і культури країн і народів. До них належать національні бібліографії, що реєструють з максимальною повнотою друквану продукцію, територіально або тематично пов'язану з даним народом, а також енциклопедії, тлумачні, історичні та етимологічні словники, національні біографічні словники. Важливість останніх цілком зрозуміла з наукової точки зору: історію творять люди для людей, людські долі є основним складником історичного процесу. Крім довідкового значення, повні біографічні словники важливі тим, що дають змогу проводити узагальнюючі дослідження про соціальний та національний склад суспільних рухів, партій, склад учасників тих чи інших інституцій. Біографічні словники є незамінним посібником і в практичній діяльності в галузі політики, культури, економіки.

По суті, повноцінний науково-біографічний словник є неначе візитною карткою науки і культури держави, і тим самим має своєрідне символічне значення. Країни засвідчують повноцінність свого культурного і наукового життя, якщо у них є повний набір загальнонаціональних довідкових видань, виконаних на належному рівні.

В Україні у 20-х роках дуже кваліфіковано укладався Український біографічний словник, але ця робота була перервана, коли загострилися переслідування української науки й культури. Зараз найповніші зведення біографічних статей містять, поруч зі статтями на інші теми, наші енциклопедії — львівсько-коломийська "Українська Загальна Енциклопедія" й "Енциклопедія українознавства" (алфавітна частина, українське і англійське видання), два видання УРЕ, УРЕС. Крім того, опубліковано цілу низку галузевих біографічних словників і довідників різного рівня (до найкращих належить біографічний словник: Пундій П. Українські лікарі: Біобібліографічний довідник.— Львів; Чикаго, 1994 (Лікарський збірник).—(Нова серія; Т.2). Проте нині вони не можуть задовольнити всіх потреб читачів, як українських, так і зарубіжних. Потрібен максимально повний український національний біографічний словник, який буде враховувати всі досягнення сучасної біографістики.

У світі видано чимало таких словників — галузевих, регіональних або загальнодержавних. Серед них виділяються багато-

томні національні ретроспективні словники і щорічні довідники наших сучасників, знані під назвою "Хто є хто". Багато біографічних зведень є сухими довідниками, що містять лише анкетні дані. Але є й такі, які намагаються подати психологічні портрети людей, висвітлити їх особисте життя, при цьому вважають цілком допустимими і суб'єктивні погляди авторів біографічних нарисів, які в міру свого таланту намагаються проникнути у внутрішній світ своїх героїв. На наш погляд, ідеальним був би словник, який поєднав би обидва підходи. Певний мінімум біографічних конкретних відомостей потрібен у всіх статтях, але в деяких бажані більш повні нариси про осіб, їхнє особисте і родинне життя, мотиви їхньої діяльності, особливості "стилю життя". Очевидно, порівняно повнішими мають бути статті про найвизначніших діячів, причому до цієї категорії слід зарахувати людей і в зв'язку з їхніми реальними заслугами, тих, які займали певні високі посади, незалежно від того, чи оцінка їх діяльності випаде позитивно чи негативно. Але дуже доцільні такі розширені, "портретні" статті і щодо окремих типових представників людей різних професій, соціальних груп: рядових робітників, селян, службовців, митців, військовиків тощо. Природно, що поширені статті про них будуть писатися у тих випадках, якщо є відповідний матеріал, або якщо знайдуться автори, що здатні висвітлити біографію осіб, репрезентативних для різних категорій суспільства. У наш час у всіх розвинених країнах світу біографічні словники укладаються не лише в комп'ютерній формі, але і у вигляді комп'ютерних баз даних. Такі бази даних служать засобом нагромадження матеріалів для майбутніх словників, дозволяють їх оперативно оновлювати, дають змогу швидко знаходити і групувати довідкові дані, в тому числі й такі, які не увійшли до друкованих словників.

Ось чому Інститут біографічних досліджень ЦНБ розпочав свою роботу саме із складання комп'ютерної бази даних. Одночасно виробляються засади словника, укладається його реєстр, ведеться розшук і опис архівних матеріалів в Україні і за кордоном, підбирається автура. Видання першого випуску збірника "Українська біографістика" дозволить винести на обговорення принципи укладання словника, організаційні засади роботи над ним, методика пошуку. На суд читачів і майбутніх авторів виносяться приблизні зразки статей різних типів, публікується інформація про роботу з біографістики, що ведеться в різних регіонах України та в окремих іноземних державах.

Повноцінний біографічний словник буде укладений, якщо в

праці над ним об'єднують зусилля різні установи — науково-дослідні інститути, навчальні заклади, бібліотеки, краєзнавчі товариства та інші громадські організації. Робота вимагає часу, уважності, а головне — любові, розуміння важливості справи. І хоч праця дуже трудомістка, відкладати укладання перших випусків не можна. Хотілося б вже в найближчі роки побачити томи Українського біографічного словника, який гідно репрезентуватиме досягнення нашої держави і народу перед світовою громадськістю.